

16. 8. 2022

ID: 115111

Smlouva o převodu obchodního podílu

Zákon o obchodních korporacích klade na smlouvu o převodu podílu nevtěleného do kmenového listu požadavek na písemnou formu s úředně ověřenými podpisy (§ 209 odst. 2 z. o. k.). Jakkoliv tak činí v souvislosti s účinností smlouvy vůči společnosti, lze dovodit, že jde o požadavek na formu smlouvy jako takové.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 1018/2021-287 ze dne 4.5.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. H., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného Mgr. M.B., advokátem, se sídlem v B., proti žalovanému J. P., narozenému XY, bytem XY, zastoupenému JUDr. P.S., advokátem, se sídlem v O., o určení neplatnosti smlouvy o převodu podílu, in eventum o zrušení smlouvy o převodu podílu, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 28 Cm 247/2018, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 11. 2020, č. j. 5 Cmo 193/2020-220, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 11. 2020, č. j. 5 Cmo 193/2020-220, se ruší a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 18. 6. 2020, č. j. 28 Cm 247/2018-177, zamítl žalobu, již se žalobce domáhal určení, že „smlouva o převodu podílu ve výši 100 % ve společnosti H., IČO XY, se sídlem XY“ (dále též jen „společnost“ a dále též jen „podíl“), ze dne 8. 11. 2017 uzavřená mezi žalobcem a žalovaným je neplatná“, „in eventum“ zrušení smlouvy o převodu podílu, „in eventum“ zrušení smlouvy o převodu podílu za současného uložení povinnosti žalobci, aby žalovanému uhradil 1.000 Kč do tří dnů od právní moci, a uložení povinnosti žalovanému (jako osobě neoprávněné) „zdržet se podání návrhu na zápis změn do obchodního rejstříku podle zrušené smlouvy o převodu podílu“ (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

[2] Vyšel při tom z toho, že:

1) Žalobce byl od 1. 10. 2003 do 6. 12. 2017 jednatelem společnosti. Od 6. 12. 2017 byla jako jednatelka v obchodním rejstříku zapsána L. N. (dále též jen „L. N.“).

2) Žalobce byl od 27. 4. 2005 do 6. 12. 2017 jediným společníkem společnosti. Od 6. 12. 2017 byla jako jediná společnice v obchodním rejstříku zapsána L. N.

3) Dne 31. 5. 2005 byla mezi žalobcem a žalovaným uzavřena smlouva o převodu obchodního podílu za sjednanou cenu 200.000 Kč, jež nikdy nebyla „doručena“ obchodnímu rejstříku. Účastníci o ní (shodně) tvrdili, že se jednalo o „zajišťovací převod práva“.

4) Dne 17. 6. 2006 byla mezi žalobcem a žalovaným „sepsána“ další smlouva o převodu obchodního podílu (rovněž) za sjednanou cenu 200.000 Kč, o níž bylo shodně tvrzeno, že se jednalo o „zajišťovací převod práva“, což plyne ze „smlouvy o půjčce z roku 2006“, již žalovaný půjčil společnosti 5.600.000

Kč na nákup bytové jednotky v Praze. Žalobce se současně zavázal „provést“ zajišťovací převod podílu ve společnosti na žalovaného.

5) Dne 8. 11. 2017 byla mezi žalobcem a žalovaným uzavřena (v pořadí třetí) smlouva o převodu podílu, jíž žalobce převedl na žalovaného podíl za (sjednanou) cenu 1.000 Kč (dále též jen „smlouva o převodu podílu“), přičemž při jejím uzavírání (v bydlišti žalovaného, kam se žalobce dostavil) nebyl na žalobce vyvíjen žádný nátlak. Pravost podpisů ověřil JUDr. Roman Bárta, advokát, se sídlem v Opavě (dále též jen „JUDr. R. B.“), jenž smlouvu o převodu podílu (na žádost žalovaného) sepsal, vytiskl a přivezl do bydliště žalovaného, kde doplnil číslo občanského průkazu, jenž mu žalobce dobrovolně vydal.

6) JUDr. R. B. připravil návrh na zápis změny do obchodního rejstříku (jenž žalobce podepsal). S ohledem na dohodu žalobce a žalovaného nebyl návrh podán.

7) Žalobci (jako jednateli) byl znám ekonomický stav společnosti (tj. i hodnota podílu).

8) Dne 6. 12. 2017 uzavřel žalobce se svou partnerkou L. N. smlouvu o převodu téhož podílu. L. N. (následně) vykonávala práva společníka (při výkonu působnosti valné hromady).

9) Dopisem ze dne 24. 7. 2018 se žalobce (prostřednictvím svého advokáta) dovolával neplatnosti smlouvy o převodu podílu nejen z důvodu nedostatku svobodné vůle, ale rovněž proto, že (sjednaná) cena za převod neodpovídala hodnotě podílu (byla v hrubém nepoměru). Z opatrnosti (s odkazem na § 1793 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, dále též jen „o. z.“) požadoval i zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu.

10) Výše vlastního kapitálu společnosti činila (podle účetní závěrky sestavené ke dni 31. 12. 2017) 6.312.000 Kč. Společnost dosáhla kladného hospodářského výsledku ve výši 472.000 Kč.

11) Hodnota společnosti byla znalcem stanovena na 14.500.000 Kč.

[3] Soud prvního stupně shledal, že žalobce má naléhavý právní zájem na požadovaném určení (§ 80 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, dále též jen „o. s. ř.“), neboť „žaloba je způsobilá vyřešit otázku nejistého právního postavení účastníků (...)“. Vzhledem k tomu, že žalobce následně podíl ve společnosti dále převedl, „není na místě, aby spornou záležitost řešil žalobou na plnění“. „Vyřešení otázky platnosti smlouvy (...) může mít dopad na případná další soudní řízení ve vztahu k postavení“ L. N. jako společnice.

[4] Smlouvu o převodu podílu shledal soud prvního stupně platnou. Důvodnou neshledal žádnou z žalobcových námitek.

[5] K jednotlivým námitkám uvedl:

1) Vzhledem k tomu, že nabyvatel podílu přistupuje ke společenské smlouvě ze zákona [§ 209 odst. 1 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), dále též jen „z. o. k.“], není (již) vyžadováno prohlášení o přistoupení ke společenské smlouvě. Měla-li společnost jediného společníka, nebylo důvodu, aby valná hromada k převodu podílu udělovala souhlas.

2) Doručení smlouvy o převodu podílu je podmínkou účinnosti smlouvy ve vztahu ke společnosti. Na platnost smlouvy o převodu podílu nemá tato skutečnost vliv. V projednávané věci byl (navíc) převodce jednatelem společnosti. Smlouva se tak stala účinnou, neboť se dostala „do dispoziční sféry“ společnosti.

3) Smlouva o převodu podílu (v souladu se závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1117/2010, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 30 Cdo 21/2012) neodporuje dobrým mravům. „V projednávané věci nevyšlo najevo, že by cena, kterou účastníci za obchodní podíl sjednali, sledovala nemravný cíl, či nemravné důsledky“.

4) Nejedná se o zdánlivé právní jednání pro absenci vůle žalobce (§ 551 o. z.). Žalobce projevil vůli právní jednání učinit (podíl na žalovaného převést). Vůle byl stvrzena podpisem. Pravost podpisu byla (následně) úředně ověřena. Žalovanému (ani třetí osobě) nebylo známo, že by žalobce neměl v úmyslu smlouvu uzavřít. Žalobce je tak „ujednáním“ vázán.

5) Tvrzení, že se jednalo o zajištění závazku žalobce (jak tomu bylo u předchozích dvou smluv o převodu podílu), nebylo prokázáno.

6) „Nevyšlo najevo“, že by žalobce byl k právnímu jednání přinucen hrozbou (tělesného nebo duševního) násilí vyvolávající důvodnou obavu. Naopak bylo prokázáno, že se žalobce do bydliště žalovaného dostavil dobrovolně (dobrovolně vydal i svůj občanský průkaz).

7) Nebylo prokázáno, že by žalovaný při uzavírání smlouvy zneužil tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo lehkomyšlnosti žalobce. Nebyly tak naplněny znaky tzv. lichvy (§ 1796 o. z.).

[6] Důvodným soud neshledal ani eventuální požadavek žalobce na zrušení smlouvy a navrácení věci do původního stavu (§ 1793, § 1794 odst. 2 o. z.). Žalobci (jako jednateli společnosti) musela být hodnota podílu známa. Se smluvně sjednanou cenou souhlasil.

[7] K odvolání žalobce Vrchní soud v Olomouci ve výroku označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. potvrdil (první výrok), ve výroku II. o nákladech řízení před soudem prvního stupně změnil (druhý výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (třetí výrok).

[8] Odvolací soud - ztotožňuje se jinak se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně - doplnil (zopakoval) dokazování a dále vycházel z toho, že:

1) smlouva předložená žalobcem „neobsahuje vlastnoruční podpis ověřujícího advokáta“. Smlouva předložená žalovaným obsahuje u ověřovací doložky podpis advokáta JUDr. R. B. (neobsahuje však otisk jeho razítka),

2) návrh na zápis změn do obchodního rejstříku ze dne 7. 11. 2017 obsahuje podpis žalobce (jako jednatele společnosti). Je doplněn prohlášením o pravosti podpisu advokáta JUDr. R. B. Prohlášení o pravosti bylo vyhotoveno v Krnově 8. 11. 2017. Ověřovací doložka obsahuje vlastnoruční podpis ověřujícího advokáta,

3) žalobce se dopisem ze dne 24. 7. 2018 dovolával neplatnosti smlouvy o převodu podílu s tím, že byla učiněna bez svobodné vůle (na základě vydírání) a z opatrnosti (současně) žádal o zrušení smlouvy a navrácení do původního stavu (§ 1793 o. z.), neboť kupní cena neodpovídala skutečné hodnotě podílu.

[9] Byť odvolací soud soudu prvního stupně vytkl absenci poučení žalobce podle § 118a odst. 3 o. s. ř., neměla tato skutečnost podle odvolacího soudu vliv na věcnou správnost rozhodnutí, neboť žalobce přes poučení, jež se mu dostalo při jednání odvolacího soudu, další důkazní návrhy nevznsl.

[10] Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně ohledně existence naléhavého právního zájmu žalobce na požadovaném určení, aplikace § 209 z. o. k., řešení otázky existence svobodné a vážné vůle při uzavírání předmětné smlouvy i otázky žalobcem tvrzené „nemravnosti“ smlouvy o převodu podílu. Dovožoval-li žalobce „nemravnost“ s odkazem na disimulované jednání a

okolnosti podpisu předcházející (tvrzené vyhrožování), pak tyto skutečnosti (pokud by byly prokázány, což se nestalo) by samy o sobě neplatnost nezakládaly.

[11] Smlouvu o převodu podílu měl odvolací soud za platně uzavřenou. Konstatoval, že (žalobcem předložená) smlouva o převodu podílu (pro absenci podpisu advokáta, jenž prohlášení vyhotovil) neobsahuje řádnou ověřovací doložku (§ 25a odst. 2 písm. f/ zákona č. [85/1996](#) Sb., o advokacii), podpisy tak není možno považovat za úředně ověřené. Zákon však úřední ověření podpisů na smlouvě nevyžaduje [§ 6 odst. 1 z. o. k. se neuplatní, neboť v případě převodu podílu se jedná o „kroky“ společníků (výkon jejich vlastnických práv)]. Tedy „samotná absence řádné a úplné ověřovací doložky“ podpisů smluvních stran (absolutní) neplatnost smlouvy (inter partes) nezakládá. Skutečnost, že žalovaný (v průběhu odvolacího řízení) předložil smlouvu o převodu podílu obsahující podpis advokáta, shledal bezpředmětnou.

[12] K námitce žalobce, že smlouva o převodu podílu je zastřeným právním jednáním s odkazem na „smlouvu o půjčce z roku 2006 a jejím zajištění“, odvolací soud zdůraznil, že tato argumentace odporuje vlastním tvrzením žalobce (že mělo jít o zajištění částky 600.000 Kč na „vypořádání senátorského přínosu žalovaného na majetkových aktivech společnosti“). Provedeným dokazováním nebylo zjištěno, že by mezi žalobcem a žalovaným bylo „běžným“ uzavírat „disimulovaná“ právní jednání.

[13] Důvodnou odvolací soud neshledal ani námitku žalobce, že soud prvního stupně „nevycházel“ z výpovědi svědkyně L. N. Jmenovaná je totiž nejen blízkou přítelkyní žalobce, ale (nyní) i jedinou jednatelkou a (poté, co na ni žalobce podíl převedl) společnicí společnosti.

[14] Byl-li žalobce jediným společníkem a dlouhodobým jednatelem společnosti, je z povahy věci vyloučeno, aby nevěděl o majetkových aktivech společnosti (o vlastnictví nemovitostí), resp. o hodnotě společnosti. Odvolací soud se tak ztotožnil se soudem prvního stupně i co do výkladu § 1793 a § 1794 odst. 2 o. z.

II. Dovolání a vyjádření k němu

[15] Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, opíraje jeho přípustnost o § 237 o. s. ř., uplatňuje dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu (i soudu prvního stupně) zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

[16] Za dovolacím soudem dosud neřešené považuje dovolatel otázky, zda podpisy smluvních stran na smlouvě o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným musí být úředně ověřeny a „zda i u (případně) vyjádřeného souhlasu s neúměrnou cenou musí být kumulativně splněna podmínka výslovného vzdání se práva dle § 1793 odst. 1 o. z.“

[17] Dovolatel má (s odkazem na důvodovou zprávu k zákonu o obchodních korporacích) za to, že u smlouvy o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným je (zákonem) vyžadována nejen písemná forma, ale i (řádné) ověření podpisů jednajících osob (§ 6 z. o. k.).

[18] Při řešení otázky rozporu smlouvy o převodu podílu s dobrými mravy odvolací soud podle mínění dovolatele nerespektoval názor vyslovený Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1117/2010.

[19] Dovolatel dále namítá, že odvolací soud nesprávně hodnotil provedené důkazy (konkrétně výslech svědkyně L. N.), čímž porušil § 132 o. s. ř. Rozhodnutí odvolacího soudu nebylo řádně odůvodněno.

[20] Odvolací soud podle dovolatele nesprávně právně posoudil rovněž otázku „souhlasu“ s neúměrnou cenou (§ 1793, § 1794 o. z.). Má za to, že jazykový výklad pojmu „výslovné vzdání se práva“ znamená, že uvedené právní jednání musí být obsahem textu smlouvy.

III. Přípustnost dovolání

[21] Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a splňující podmínku podle § 241 odst. 1 o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

[22] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k posouzení první dovolatelem předkládané otázky, která (v souvislostech popsanych v dovolání) v rozhodnutích dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

[23] S ohledem na datum uzavření smlouvy o převodu podílu Nejvyšší soud věc posoudil podle zákona o obchodních korporacích ve znění účinném do 31. 12. 2020, tj. ve znění před novelizací provedenou s účinností od 1. 1. 2021 zákonem č. [33/2020](#) Sb., kterým se mění zákon č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech [...].

[24] Podle § 6 odst. 1 z. o. k. právní jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace vyžadují písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, jinak jsou neplatná; soud k této neplatnosti přihlédne i bez návrhu.

[25] Podle § 209 odst. 2 z. o. k. převod podílu je vůči společnosti účinný doručením účinné smlouvy o převodu podílu s úředně ověřenými podpisy.

[26] Odvolací soud správně uzavřel, že ve vztahu k převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným se požadavek zpřísněné písemné formy právního jednání obsažený v § 6 z. o. k. neuplatní. Je tomu tak proto, že citované ustanovení dopadá na jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace, nedopadá však na převody podílu ve společnosti s ručením omezeným, jež se týkají (toliko) postavení společníků (výkonu jejich vlastnických práv). Požadavek úředního ověření podpisů v takovém případě nicméně vyplývá ze speciálního pravidla zakotveného v § 209 odst. 2 z. o. k. (srov. Lasák, J. in Lasák, J., Dědič, J., Pokorná, J., Čáp, Z., a kol.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 50).

[27] Posouzení otázky nezbytnosti (řádného a úplného) ověření podpisů smluvních stran na smlouvě o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným odvolacím soudem však již správné není.

[28] Zákon rozlišuje účinnost smlouvy o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným inter partes a její účinnost vůči společnosti. Není-li ve smlouvě o převodu podílu stanoveno jinak, stávají se závazky ze smlouvy účinné dnem, kdy byla smlouva uzavřena (§ 1745, § 1759 o. z.), a k tomuto dni se stává nabyvatel vlastníkem podílu (§ 1099 o. z.), jenž je v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 nehmotnou movitou věcí (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016). Vůči společnosti však nastávají právní účinky převodu podílu nevtěleného do kmenového listu až okamžikem, kdy je jí doručena účinná písemná smlouva o převodu podílu s úředně ověřenými podpisy smluvních stran. Až k tomuto dni se nabyvatel podílu stává společníkem. Jinak řečeno, není-li převod podílu účinný vůči společnosti, nestává se osoba, na kterou je podíl převáděn, společníkem (k tomu srov. v poměrech družstva rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1.

2018, sp. zn. 29 Cdo 4215/2016, uveřejněný pod číslem 38/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[29] K řečenému je pro poměry společnosti s ručením omezeným nutno doplnit, že je-li převod podílu podmíněn souhlasem valné hromady (či jiného orgánu), nenabude smlouva účinnosti (ani ve vztahu mezi stranami) dříve, než je takový souhlas udělen (§ 207 odst. 2 in fine, § 208 odst. 1 in fine z. o. k.).

[30] Zákon o obchodních korporacích klade na smlouvu o převodu podílu nevtěleného do kmenového listu požadavek na písemnou formu s úředně ověřenými podpisy (§ 209 odst. 2 z. o. k.). Jakkoliv tak činí v souvislosti s účinností smlouvy vůči společnosti, lze dovodit, že jde o požadavek na formu smlouvy jako takové. Opačný výklad, podle kterého se forma smlouvy o převodu podílu může lišit v závislosti na tom, zda má mít účinky vůči společnosti či nikoliv, považuje Nejvyšší soud z hlediska právní jistoty za neudržitelný (srov. stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016, Cpjn 204/2015, uveřejněné pod číslem 31/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část IV., bod 22).

[31] Nejvyšším soudem zastávaný výklad potvrdil i legislativní vývoj (k tomu srov. § 209 odst. 2 z. o. k., ve znění účinném od 1. 1. 2021).

[32] Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že uzavřel-li odvolací soud, že zákon o obchodních korporacích nevyžaduje úřední ověření podpisů na smlouvě o převodu podílu, a z uvedeného důvodu se pak (již) věcí nezabýval (ani) z pohledu § 580, resp. § 582 o. z., nemůže jeho závěr obstát.

[33] Byť odvolací soud provedl k důkazu smlouvu o převodu podílu ve vyhotovení předloženém (v odvolacím řízení) žalovaným, nečinil z ní žádná skutková zjištění, ani ji neposuzoval, protože tak nemůže učinit ani odvolací soud.

[34] Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázky, na které napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se pro nadbytečnost zabýval druhou dovolatelem položenou otázkou, rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 o. s. ř.).

[35] V něm odvolací soud (především) posoudí otázku naléhavého právního zájmu žalobce na v primárním petitu požadovaném určení, přičemž nepřehlédne závěry Nejvyššího soudu vyjádřené např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2147/99, uveřejněném pod číslem 68/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3161/2010, z nichž se podává, že má-li právní otázka (platnost smlouvy), o níž má být rozhodnuto, povahu předběžné otázky ve vztahu k existenci práva nebo právního vztahu, není zpravidla dán naléhavý právní zájem na určení této předběžné otázky. Lze-li žalovat přímo na určení existence práva nebo právního vztahu, přičemž nepřehlédne, že nabyvatel podílu se stává společníkem (až) okamžikem doručení účinné smlouvy o převodu podílu. V návaznosti na učiněný závěr se (následně) bude zabývat otázkou platnosti smlouvy o převodu podílu a případně problematikou neúměrného zkrácení.

Další články:

- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)